MOERDIJK

Raadsvoorstel

Portefeuillehouder(s)	wethouder E. Schoneveld
Datum commissiebehandeling	15 mei 2025
Datum raadsbehandeling	28 mei 2025
Zaaknummer	1615631
Onderwerp	Programma Fysieke Leefomgeving

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met het proces om de inrichting en het beheer van de openbare ruimte van sectoraal via integraal beheer door te laten groeien naar ontwikkelend beheer
2. Kennis te nemen van de voorstellen in de kadernota als eerste stappen, om de beweging van sectoraal via integraal beheer naar ontwikkelend beheer te kunnen maken.
   a. Programmamanager voor uitvoering en het verder in lijn brengen van de openbare ruimte aan de hand van het programma;
   b. Extra budget voor groen en het klimaat robuust maken van de kernen.

Publiekssamenvatting

De tijden veranderen en zo ook de opgaven welke direct impact hebben op onze leefomgeving. Bij de inrichting van de openbare ruimte is straks nu. De openbare ruimte die nu wordt aangelegd gaat zo lang mee, dat deze nu zou moeten voldoen aan de ambities en opgaven die we willen behalen over 20 of 30 jaar, of later.
De ontwikkeling van onze openbare ruimte vindt niet alleen plaats daar waar woningbouw of andere soortgelijke ontwikkelingen plaatsvinden, maar ook in onze bestaande openbare ruimte. De technische vervangingsopgave (inclusief de grote vervangingspiek welke in aantocht is vanuit de jaren '60-'70 wijken en de sectorale beheeropgaven die nog niet overal op orde zijn) start bij de beheerder.
Daarnaast vragen grote maatschappelijke opgaven als klimaatverandering, biodiversiteit, circulariteit, chemievrij beheer, energietransitie en gezondheid ruimte en een vooruitziende blik op het functioneren van de openbare ruimte als geheel.
Het is daarbij de taak van de beheerder om deze verschillende opgaven in overweging te nemen en te zorgen voor een integrale en toekomstbestendige (basis)inrichting van de openbare ruimte. Er zijn dus veel opgaven om rekening mee te houden, maar ruimte, budget en capaciteit zijn schaars. Dit vraagt om keuzes en een goede afstemming. Dit programma Fysieke leefomgeving is het startpunt om het beheer van onze openbare ruimte stapsgewijs door te ontwikkelen naar een nieuwe wijze van beheren: ontwikkelend beheer om meer grip en kaders voor toekomstige ontwikkelingen en beheersvraagstukken in de breedste zin.

Inleiding

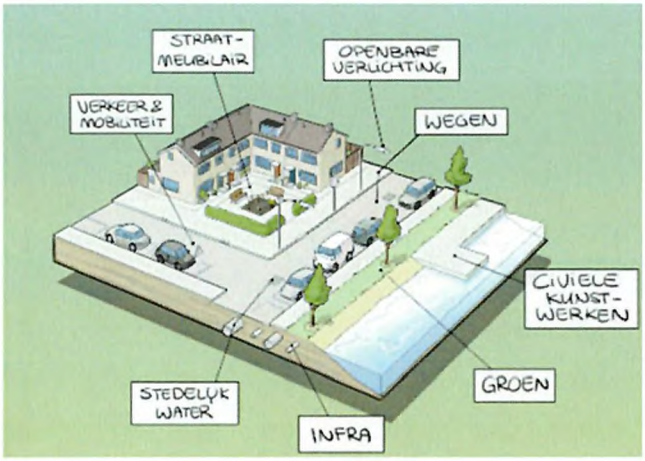
De openbare ruimte van de gemeente Moerdijk is de woon- werk- en leefomgeving van onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Het is daarom van belang dat door middel van de juiste inrichting en beheer de leefomgeving aantrekkelijk, schoon, heel en veilig gehouden wordt. Ten aanzien van het beheer van deze leefomgeving staat de gemeente Moerdijk voor urgente en steeds meer zichtbaar wordende uitdagingen. Klimaatverandering, verlies aan biodiversiteit en wateroverlast laten zich ook binnen onze gemeente steeds nadrukkelijker voelen.

Daar komt bij dat veel van onze bestaande infrastructuur verouderd is, net als die van onze partners (Brabant Water, Enexis, glasvezel leveranciers) die parallel ook hun opgave en rol hebben in 'onze' openbare ruimte. Dit vraagt om een nieuwe manier van werken: van traditioneel beheer naar ontwikkelend beheer.

Van sectoraal via integraal naar ontwikkelend beheer

Het beheer is op dit moment vastgelegd in een aantal bestaande beleidsdocumenten en beheer- en uitvoeringsplannen. Ook is er voor verschillende assets de beeldkwaliteit vastgesteld op basis van de structuurelementen. De focus van de sectorale beheerplannen ligt op het voldoen aan de (wettelijke) verplichtingen, de normen en richtlijnen van het beheer van de desbetreffende assets. Vanuit deze plannen zijn de afgelopen jaren stappen gemaakt richting integrale (beheer)projecten. Echter vragen de maatschappelijke opgaven en toekomstige uitdagingen een meer solide basis en een verdere stap naar ontwikkelend beheer. De eerste stap die we gaan maken is de stap naar volledig integraal beheer om vervolgens, deels parallel, de stap naar ontwikkelend beheer te kunnen maken. Deze stap is per asset verschillend en/of uitdagender.

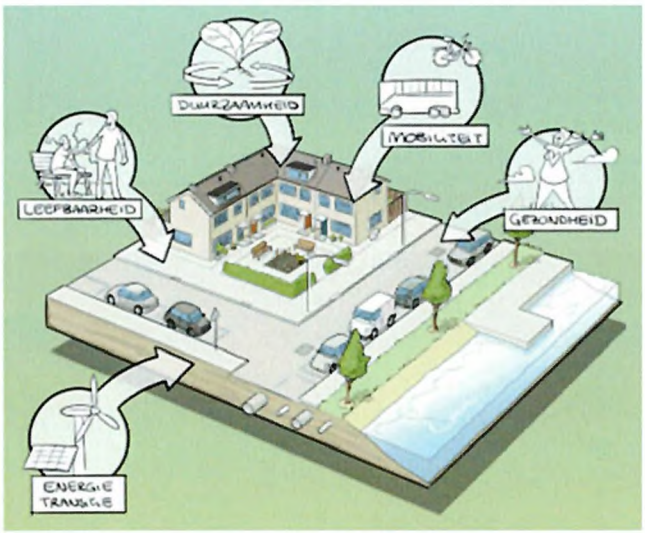
Sectoraal beheer

Kenmerken:

- Instandhouding vanuit normen en richtlijnen
- Samenwerken in het vakgebied
- Beheerplan per discipline
- Sectorale jaarplanning

Integraal beheer

Kenmerken:

- Instandhouding op beeldkwaliteit
- Koppeling met maatschappelijk opgaven
- Samenwerking binnen beheer
- Integraal maatschappelijk beheerkader met productiebladen
- Integrale meerjarenplanning

Ontwikkelend beheer

Kenmerken:

- Instandhouding & verbetering
- Datagedreven & waardegestuurd
- Samenwerken in de keten
- Omgevingsprogramma fysieke leefomgeving met product- & beleidsbladen
- Gebiedsgerichte programmering & financiering

Beoogd effect

De omschakeling gaan maken van sectoraal beheer naar ontwikkelend beheer van onze assets in onze fysieke leefomgeving. Dit gaan we doen aan de hand van het programma Fysieke leefomgeving. Ontwikkelend beheer is noodzakelijk om de grote maatschappelijke opgaven een plaats te geven in onze leefomgeving en om de grote vervangingsopgave vorm te kunnen geven binnen de kaders en mogelijkheden die er qua capaciteit en middelen zijn. Het programma begeleidt een proces waarbinnen de basis op orde wordt gebracht en wordt gehouden en ambities waargemaakt kunnen worden.

Argumenten

1.1 *De perfecte storm*

Een groot deel van onze bestaande infrastructuur is verouderd. Het aandeel jaren '60 en '70 wijken is aanzienlijk en dit zal de komende jaren zorgen voor een piek in de vervangingsopgave. Dit zal een enorme uitdaging worden gezien de huidige capaciteit en kosten die deze vervanging met zich meebrengen. Niet alleen onze infrastructuur is verouderd, ondergrondse netten hebben dezelfde veroudering. Daarnaast moet het stroomnet verzwaard worden om te kunnen blijven voldoen aan de toegenomen vraag. Dit is een grote kans om onze leefomgeving op de toekomst voor te bereiden. Immers, de openbare ruimte die over 30 jaar toekomstbestendig moet zijn, leggen we nu aan. Door ervoor te zorgen dat het mogelijk is om onze ambities en maatschappelijke opgaven integraal op te pakken met de vervangingsopgave ontstaat er synergievoordeel en zorgen we ervoor dat we voorbereidt zijn op de toekomst.

1.2 *Grotere maatschappelijke opgaven*

De inrichting van de openbare ruimte die we vandaag realiseren, bepaalt de leefkwaliteit van de komende decennia. Wat we nu aanleggen, moet daarom voldoen aan de ambities en maatschappelijke opgaven die we over 20, 30 jaar of later willen bereiken. Dit vraagt om vooruit denken en investeren in een toekomstbestendige fysiek leefomgeving. Als we nu onze werkwijze hier niet op aanpassen en je dus blijft doen wat je altijd deed, krijg je wat je altijd kreeg. Stilstaan in deze veranderende tijden is geen optie. Samenwerking en verandering is noodzakelijk om de prestaties van assets te optimaliseren, kosten te beheersen en risico's te minimaliseren.

1.3 *Ruimte is schaars*

De maatschappelijke opgaven waarvoor we staan, moeten een plek krijgen in onze openbare ruimte. De opgaven groeien, maar de beschikbare ruimte blijft gelijk. Dit vraagt om scherpe keuzes. Niet alles kan.

Om deze keuzes goed te kunnen maken, moeten we anders gaan werken; meer sturen op data, beter samenwerken en eerder knelpunten en discussies signaleren. Niet pas tijdens de projectvoorbereiding, maar direct aan de voorkant, zodat vertraging wordt voorkomen.
Met het programma Fysieke leefomgeving maken we de benodigde data inzichtelijk en leggen we keuzes vroegtijdig voor. Dit zorgt voor duidelijkheid, versnelt processen en maakt de fysieke leefomgeving toekomstbestendig.

1.4 *Capaciteit*
Interne en externe capaciteit zijn schaars. Technische kennis is nog schaarser. Het aantrekken en behouden van goed personeel is een uitdaging. Daarnaast is de (landelijke) beheeropgave groter dan marktpartijen kunnen behappen.
Door aan de voorzijde de verschillende opgaven en ambities op elkaar af te stemmen, de bedoeling bij ontwikkelend beheer, wordt vertraging en discussie in de projectvoorbereiding en uitvoering voorkomen.

1.5 Basis op orde in de huidige situatie
Om goed te kunnen plannen en begroten is het nodig de basis op orde te hebben en houden. De omvang van het beheerareaal, de kwaliteit en het benodigd onderhoud moet bekend zijn. De beschikbare middelen worden afgestemd op deze basis. Dit geldt voor alle assets.
Wegen en riolering hebben te maken met een aanzienlijke voorraad uitgesteld werk. Deze voorraad komt boven op de reguliere vervangingsopgave. Naast financiële middelen is er voldoende capaciteit nodig om deze opgaven uit te voeren. Daarnaast moeten we gerichte keuzes maken hoe we de energietransitie plaats geven in de opgave.

1.6 Ambitie en beleid vertalen naar (financiële) middelen
Gemeente Moerdijk heeft ambities vastgesteld. Deze ambities zijn niet altijd vertaald naar benodigde middelen. Het kan dus voorkomen dat een project veel kansen biedt voor een toekomstbestendige inrichting en de middelen ontbreken. Deze kansen kunnen dan niet meegenomen worden.
Concreet geldt dit voor de klimaatstrategie en de vergroeningsplannen. Zonder de benodigde middelen kan de ambitie niet uitgevoerd worden.

1.7 Asset Management
De basis van het programma is Asset Management. Asset Management stuurt op waarde en prestaties van assets ter ondersteuning van de organisatiedoelstellingen. Het afwegen van belangen en het maken van objectieve keuzes. Niet alleen onderhouden wat er is, maar ook anticiperen op toekomstige opgaven en deze gericht meenemen in ontwikkeling waar nodig.

Kanttekeningen en risico's
1.1 *Veranderende rol van de beheerder*
De beheerder schuift steeds verder naar de voorkant van projecten. Goed beheer begint bij de aanleg en vraagt om integraal kijken naar de levenscyclus van assets. Zonder voldoende kennis en betrokkenheid dreigen verkeerde keuzes, hogere kosten en een fysieke leefomgeving die niet toekomstbestendig is. Om dit te beheersen, worden beheeradviseurs vroegtijdig betrokken, krijgen zij gerichte opleiding en wordt toekomstgericht ontwerpen vastgelegd in de werkwijze.

Daarnaast wordt de capaciteit versterkt en organisatie breed gewerkt aan meer bewustwording. Zo verkleinen we risico's en zorgen we voor een duurzame leefomgeving.

1.2 *Bestaande ambities en vastgesteld beleid scheppen verwachtingen*
De gemeente wekt verwachtingen bij inwoners, organisaties en partners door vastgestelde ambities en beleid actief te communiceren. Zonder passend budget kunnen deze verwachtingen niet waargemaakt worden.
Wanneer investeringen uitblijven, ontstaat een tegenstrijdig signaal, raakt vertrouwen beschadigd en wordt herziening van beleid noodzakelijk.
Met de aanpak 'Ontwikkelend beheer' wil het college uw Raad beter in positie brengen om ambities, beleid en financiën in balans te brengen.

Middelen
De basis voor het slagen van het programma is dat vastgestelde ambitie en beleid vertaald moet zijn in middelen. Beleid zonder middelen kan niet in uitvoering. In het verleden is ambitie of beleid vastgesteld zonder dat de consequenties daarvan in beeld zijn gebracht. Om in de toekomst deze hiaten te voorkomen, dient aan de voorzijde bij het vaststellen van beleid, budget beschikbaar gesteld te worden voor de uitvoering hiervan. Door actief aan de slag te gaan met ontwikkelend beheer komt hier grip op en kunnen op basis hiervan keuzes gemaakt worden.

Bij de kadernota zijn enkele claims neergelegd, welke betrekking hebben op het in lijn komen met de al vastgestelde ambitie.
a. Programmamanager voor uitvoering en het verder brengen in lijn van de openbare ruimte aan de hand van het programma
b. Extra budget voor groen en het klimaat robuust worden van de kernen

De keuze om hier middelen voor beschikbaar te stellen volgt bij de vaststelling van de kadernota door uw raad.
Er kan een keuze gemaakt worden geen extra middelen beschikbaar te stellen. Het is dan noodzakelijk eerder vastgestelde ambities te herzien en bij te stellen waarover uw raad later gevraagd zal worden over te beslissen.
Voor het beheer van onze assets dienen volgens de BBV, beheeruitvoeringsplannen te worden vastgesteld. In lijn met het programma en daarmee de stap naar basis op orde, volgen komende beheerperiode, hiervoor beheer uitvoeringplannen van diverse assets.

Proces naar ontwikkelend beheer, het vervolg
In het vervolg van het programma worden diverse processtappen doorlopen. Deze zijn noodzakelijk om de stap te kunnen maken naar ontwikkelend beheer. Om dit goed te organiseren worden hier in de loop van het programma en het doorlopen van het proces ook voorstellen voor gedaan.
Gewerkt gaat worden aan de volgende stappen in het proces:
- Basis op orde.
  Het actueel, betrouwbaar en compleet maken van de assetdata;
  Ingezet gaat worden op databeheer en data-analyse.
- Slim plannen en realiseren.
  We werken naar integraal plannen en programmeren, waarbij we steeds bewuster kijken naar de maatschappelijke opgaven en opgaven van externe partijen. Het uitvoeringsprogramma is realistisch, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen korte termijn (1-2 jaar), middellange termijn (3-5 jaar) en lange termijn (5-10 jaar).

- Handelen vanuit waarden.
  De beheerder moet vanuit waarden gaan denken, handelen en doen.
- Participatie
  Het vastgestelde beleid voor participatie wordt uitgewerkt tot een participatieplan beheer.
- Programma Fysieke Leefomgeving
  Het programma Fysieke Leefomgeving is een dynamisch proces, wat continu verder ontwikkeld wordt. Iedere 5 jaar wordt het document geactualiseerd.

Communicatie
Het proces is op dit moment met name een intern proces binnen de gemeente Moerdijk. Onderdeel van het doorlopen van het proces is dat ook andere assets en domeinen deel gaan uitmaken van het programma Fysieke leefomgeving. Veel ambities van onze gemeente worden immers vertaald in de openbare ruimte.
Communicatie en bewustwording volgt gedurende het nog te doorlopen proces.

Bijlagen
1. Programma Fysieke leefomgeving

Mocht u vragen hebben over dit voorstel, dan kunt u contact opnemen met de griffier via telefoonnummer 0168-366764 of e-mail griffie@moerdijk.nl.

Zevenbergen, 15 april 2025

Burgemeester en wethouders van Moerdijk,

S. Elseman
Gemeentesecretaris

A.J. Moerkerke
Burgemeester

RAADSBESLUIT

Raadsvergadering van *28 mei 2025*

De raad van de gemeente Moerdijk,
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 15 april 2025;

overwegende dat:
-

gelet op:
-

BESLUIT

1. In te stemmen met het proces om de inrichting en het beheer van de openbare ruimte van sectoraal via integraal beheer door te laten groeien naar ontwikkelend beheer

Vastgesteld in de raadsvergadering d.d. 28 mei 2025,

de griffier,

H.M. Vonk-Schenkel

de voorzitter,

A.J. Moerkerke